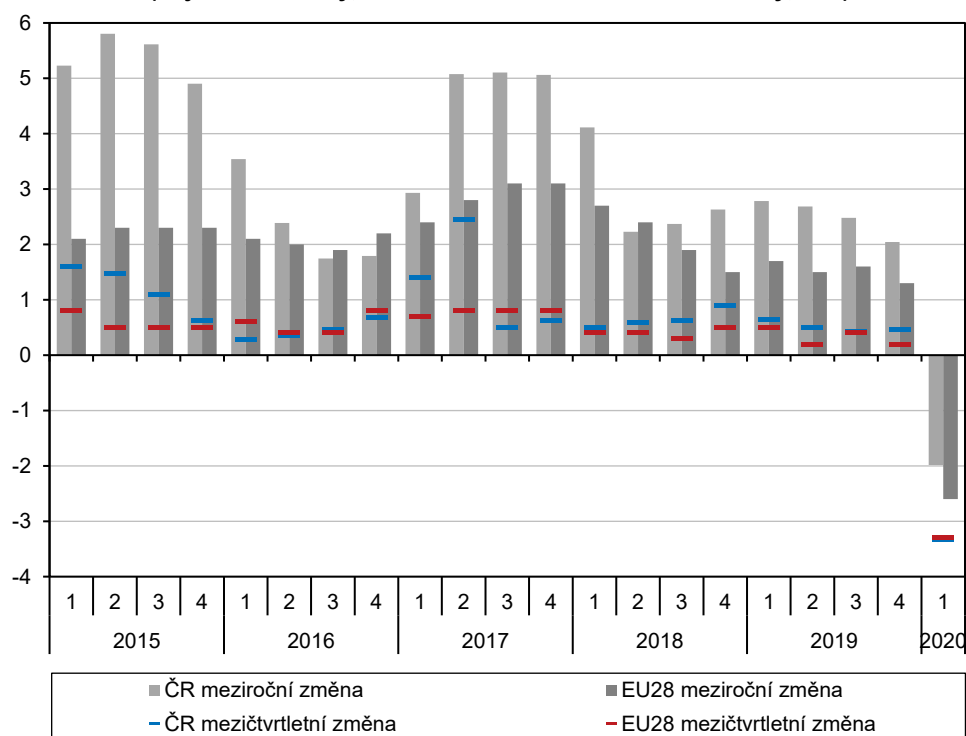

2. Souhrnná výkonnost

V 1. čtvrtletí došlo k prudkému mezičtvrtletnímu propadu HDP.

Hrubý domácí produkt (HDP) v 1. čtvrtletí reálně meziročně poklesl o 2,0 %¹. Jde o první meziroční snížení od 3. čtvrtletí 2013, období růstu tak trvalo více než šest let. Ačkoli ke zpomalování meziroční dynamiky docházelo v průběhu celého loňského roku, aktuální propad je výsledkem neočekávaného negativního šoku způsobeného opatřeními proti šíření koronavirové nákazy. Přímé restriktce i zvýšená nejistota ohledně budoucího vývoje se okamžitě projeví na propadu investiční aktivity (růst HDP zbrzdil o 1,4 p. b.)² i zastavení růstu spotřeby domácností (příspěvek 0,1 p. b.). Negativně se vyvíjela rovněž bilance zahraničního obchodu, jejíž přebytek meziročně poklesl (příspěvek –0,5 p. b.). Mezičtvrtletní propad v 1. čtvrtletí dosáhl 3,3 % a dokládá sílu šoku, který na ekonomiku v 1. čtvrtletí působil. Šlo o nejhlubší pokles od 1. čtvrtletí 2009. Tehdejší situace se ale od té současné výrazně lišila – ekonomika byla v roce 2009 uprostřed série propadů, zatímco nyní šlo o výsledek šoku z druhé poloviny března, který pak měl silné dopady na celé čtvrtletí.

Graf č. 1 HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, v %)

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hrubý domácí produkt se propadl napříč celou EU.

Řada evropských zemí zavedla podobná opatření proti šíření koronaviru jako Česko, případně samotné podniky zastavily výrobu. Zasažena tak byla většina odvětví služeb i průmyslu, zejména maloobchod a rovněž výroba motorových vozidel, která je páteří mnoha evropských ekonomik. Výsledkem byl nejvýraznější ekonomický propad od krize v letech 2008 a 2009. Meziroční pokles HDP v Evropské unii v 1. čtvrtletí dosáhl 2,6 %³. Nejhlubší pokles zažily Itálie (–5,4 %), Francie (–5,0 %) a Španělsko (–4,1 %). Nejsilnější meziroční růst si v 1. čtvrtletí udržely Irsko (4,5 %), Rumunsko (2,7 %) a Bulharsko (2,4 %). Mezičtvrtletně se HDP v EU propadl o 3,2 %. To je více než v 1. čtvrtletí 2009, nejhlubším bodě tehdejší recese. Nejvíce se mezičtvrtletně propadl HDP v Itálii a Francii (shodně o 5,3 %) a dále na Slovensku a ve Španělsku (o 5,2 %).

¹ Vývoj HDP, hrubé přidané hodnoty a jejich složek je vyjádřen prostřednictvím objemových indexů (tj. očištěn o vliv cen) a po očištění o sezónní a kalendářní vlivy. Údaje jsou platné k 2. 6. 2020.

² Příspěvky ke změně HDP po vyloučení dovozu pro konečné užití.

³ Nedostupná data za Lucembursko. Data za Slovensko nejsou očištěna o kalendářní vlivy.

Poměrně silný mezičtvrtletní přírůstek dosáhl HDP v Irsku (1,2 %). Rostly také ekonomiky ekonomiky Bulharska (0,3 %), Rumunska (0,3 %) a Švédska (0,1 %).

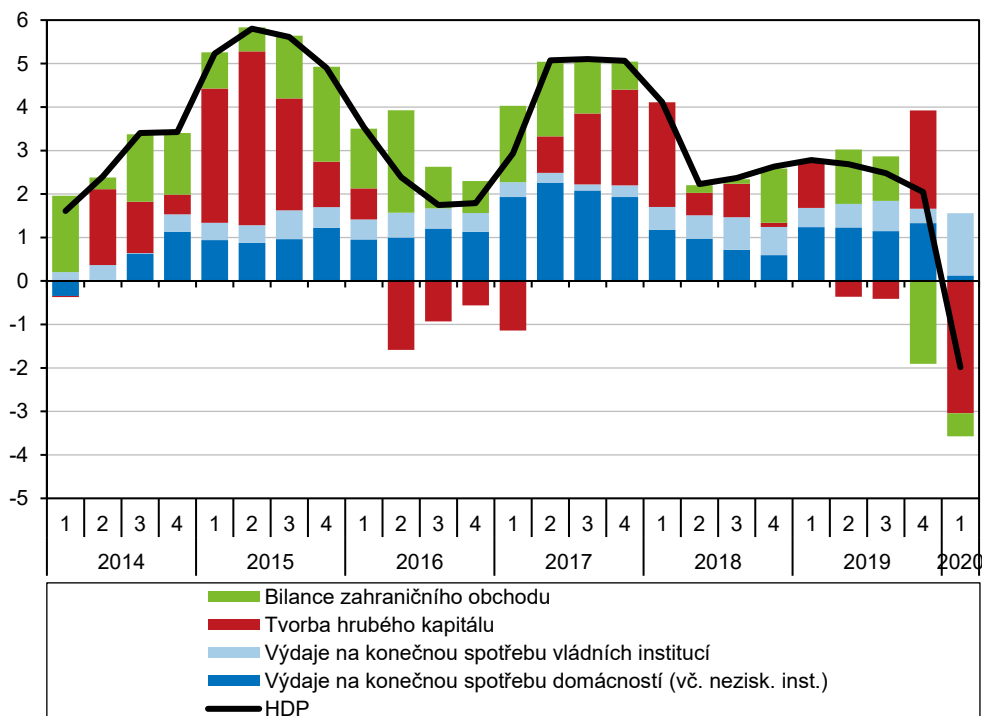
Vývoj na trhu práce navázal na předchozí rok. Zpomalil růst vyplacených mezd a platů a stagnovala zaměstnanost. Výrazně kleslo množství odpracovaných hodin.

Objem vyplacených mezd a platů se v 1. čtvrtletí meziročně zvýšil o 4,3 %. Ke zpomalování dynamiky docházelo v průběhu celého loňského roku. Zároveň v 1. čtvrtletí výrazně zesílil růst cenové hladiny, což ve výsledku redukovalo reálný růst výdělků na 0,4 %⁴, což byl nejmenší přírůstek za posledních šest let. Navýšení objemu vyplacených prostředků bylo zcela způsobeno navýšením průměrného výdělku, protože celková zaměstnanost⁵ se meziročně snížila o 0,5 %. Přitom zaměstnanost vyjádřená počtem odpracovaných hodin se propadla meziročně i mezičtvrtletně o 4,7 %. Jde o jediný významnější dopad restrikcí, který byl patrný na trhu práce v 1. čtvrtletí.

Ve všech sledovaných odvětvích meziročně narostl objem vyplacených mezd a platů.

Objem vyplacených mezd a platů meziročně rostl ve všech sledovaných odvětvích. Nejvíce se zvýšily mzdy a platy v činnostech v oblasti nemovitostí (12,5 %), výrazně je ale podpořilo navýšení zaměstnanosti o 3,7 %. Dalším odvětvím, kde přetrvávala velmi výrazná dynamika, byly informační a komunikační činnosti (10,9 % při růstu zaměstnanosti 4,7 %). Zrychlil také růst objemu vyplacených prostředků v peněžnictví a pojišťovnictví (7,6 %). Na 7,0 % zpomalil meziroční přírůstek mezd a platů v odvětvích s převahou vládního sektoru⁶, kde také došlo k nárůstu zaměstnanosti o 2,3 %. Ve stavebnictví se udržel růst objemu příjmů na 5,5 % a navýšila se zde i zaměstnanost (3,2 %). Výrazné zpomalení bylo patrné u odvětví služeb, která opatření proti šíření nákazy nejvíce zasáhla – obchod, doprava, ubytování a pohostinství (3,3 %) a profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti (2,1 %). Nejméně rostly mzdy a platy ve zpracovatelském průmyslu (1,0 % při poklesu zaměstnanosti o 2,6 %).

Graf č. 2 Příspěvky výdajových složek k reálné změně HDP* (objemové indexy, meziroční růst, příspěvky v p. b., HDP v %)

Zdroj: ČSÚ
*po vyloučení dovozu pro konečné užití

⁴ Do reálného vyjádření převedeno s využitím deflátoru výdajů na konečnou spotřebu domácností.

⁵ Zaměstnanost v pojetí národních účtů (osoby), údaj je sezónně očištěn.

⁶ Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

Růst domácí spotřeby téměř výhradně podpořily vládní instituce.

Výdaje na konečnou spotřebu v 1. čtvrtletí celkově meziročně vzrostly o 2,1 % a k meziročnímu růstu HDP přispěly 1,6 p. b. Mezičtvrtletně se spotřeba zvýšila o 0,2 %. Bližší pohled ukázal, že za nárůstem spotřeby stály výhradně vládní instituce. U těch se výdaje meziročně zvýšily o 7,1 % a mezičtvrtletně o 5,2 %. Spotřeba vládních institucí tak přispěla k meziročnímu růstu HDP 1,4 p. b. Spotřeba domácností v 1. čtvrtletí meziročně stagnovala a tím se přerušila 27 čtvrtletí trvající série přírůstků. Mezičtvrtletně se spotřeba domácností propadla o 2,0 %. Mírný meziroční růst si udržela spotřeba předmětů krátkodobé spotřeby (0,9 %)⁷. Naopak výrazný propad se odehrál u střednědobých (-8,4 %) i dlouhodobých (-4,0 %) statků. Spotřeba služeb klesla meziročně o 0,4 %.

Náhlé omezení ekonomické aktivity vedlo k největšímu zaznamenanému propadu investiční aktivity.

Výdaje na tvorbu hrubého kapitálu se v 1. čtvrtletí meziročně snížily o 11,4 % (příspěvek k růstu HDP -3,0 p. b.), z toho tvorba hrubého fixního kapitálu klesla o 5,5 %, nejvíce od konce roku 2012. Negativně na růst HDP v 1. čtvrtletí působila i změna zásob, zejména kvůli vysoké srovnávací základně stejného období loňského roku. Mezičtvrtletně se výdaje na hrubý kapitál propadly o 14,6 %, z toho tvorba hrubého fixního kapitálu klesla o 9,7 %. U obou ukazatelů jde o největší mezičtvrtletní propad v celé časové řadě. Investiční aktivita oslabovala plošně z pohledu sektorů i věcného členění. Nejistota domácností se ukázala na jediné kategorii, kde se udržel alespoň slabý meziroční růst. Tou bylo obydlí (0,7 %)⁸. Nepřímo bylo vidět zmrznutí investiční aktivity ze strany nefinančních podniků. Nejvíce totiž klesly investice do ICT a ostatních strojů a zařízení (-8,6 %), dále do dopravních prostředků a zařízení (-7,6 %), produktů duševního vlastnictví (-4,3 %, první pokles od konce roku 2013) a ostatních budov a staveb (-3,8 %).

Bilance zahraničního obchodu růst HDP brzdila. Krizí byl více zasažen obchod se zbožím.

Vývoz se v 1. čtvrtletí reálně meziročně snížil o 2,4 %⁹. Propad se týkal výhradně vývozu zboží (-3,1 %). Export služeb rostl pomaleji než v předchozích obdobích, zvýšil se ale o 1,3 %. Podobný byl vývoj importu. Ten v 1. čtvrtletí meziročně reálně klesl o 2,1 %, u zboží se ale propadl o 2,5 % a dovoz služeb se drobně zvýšil o 0,5 %. I u služeb šlo však o výrazné zpomalení. Mezičtvrtletně vývoz klesl třetí čtvrtletí v řadě, tentokrát o 2,6 %. Pokles se opět týkal zejména zboží (-3,1 %), méně pak služeb (-0,3 %). Výrazněji se mezikvartálně propadl dovoz, a to o 3,5 %. Bilance zahraničního obchodu v 1. čtvrtletí dosáhla přebytku 79,2 mld. korun. Kladné saldo meziročně kleslo o 2,9 mld. Bilance tak působila ve směru poklesu HDP a z meziročního tempa v 1. čtvrtletí ubrala 0,5 p. b. Silněji ale klesl přebytek obchodu se zbožím (-6,2 mld.), zatímco u služeb se přebytek meziročně zvýšil o 3,3 mld. korun.

Výrazně se meziročně propadla hrubá přidaná hodnota ve zpracovatelském průmyslu.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) se v 1. čtvrtletí reálně meziročně snížila o 1,3 %¹⁰. Propad se odehrál ve většině odvětví. K meziročnímu propadu HPH nejvíce přispíval pokles ve zpracovatelském průmyslu (-3,4 %, příspěvek -0,9 p. b.). Ostatní průmyslová odvětví k poklesu HPH přispěla 0,2 p. b. Shodně 0,1 p. b. ve směru meziročního růstu HPH přispělo stavebnictví (růst HPH o 2,5 %) a zemědělství, lesnictví a rybářství (5,3 %). Co se týká odvětví služeb, k celkovému poklesu HPH přispěly 0,5 p. b. Jednotlivá odvětví ale byla restrikcemi zasažena rozdílně. Nejvíce se meziročně propadla HPH v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (-4,9 %, příspěvek k celkovému růstu HPH -0,9 p. b.). To zahrnuje většinu oborů, na které přímo zacílila vládní opatření. Meziroční pokles dále zasáhl profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti (-1,8 %) a mírně také peněžnictví a pojišťovnictví (-0,4 %). Informační a komunikační činnosti si díky své povaze (možnost alternativních

⁷ Údaje o spotřebě dle trvanlivosti jsou v domácím pojetí a bez sezónního očištění.

⁸ Data o věcném členění tvorby hrubého fixního kapitálu nejsou sezónně očištěna.

⁹ Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB).

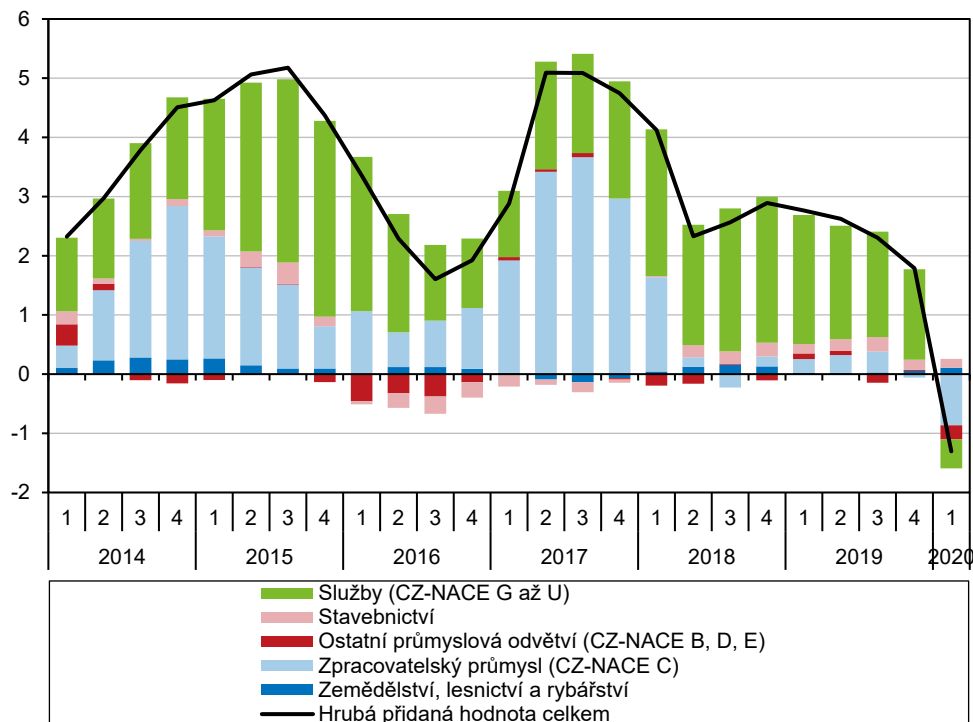
¹⁰ Poměrně výrazný rozdíl mezi dynamikou HDP a HPH vychází z definice obou ukazatelů. Hrubý domácí produkt je roven HPH + daním z produktů – dotacím na produkty. V 1. čtvrtletí došlo k výraznému propadu objemu daní z produktů, což se negativně projevilo na dynamice HDP.

forem práce, posílení důležitosti komunikační infrastruktury) i přes oslabení udržely meziroční růst 3,8 %. Rostla rovněž HPH činností v oblasti nemovitostí.

Zasaženo bylo uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství.

Mezičtvrtletní propad HPH v 1. kvartálu dosáhl 2,5 %. S výjimkou stavebnictví a zemědělství, lesnictví a rybářství (shodně 0,7 %) se HPH oproti předchozímu čtvrtletí snižovala všude. Nejvíce se propadla v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (-5,4 %). Výrazný propad proběhl u profesních, vědeckých, technických a administrativních činností (-4,2 %) a rovněž ve zpracovatelském průmyslu (-2,9 %) a činnostech v oblasti nemovitostí (-2,1 %). Hrubá přidaná hodnota v informačních a komunikačních činnostech klesla o 1,1 % a v peněžnictví a pojišťovnictví o 0,7 %.

Graf č. 3 Příspěvky odvětví k reálné změně HPH (objemové indexy, meziroční příspěvky v p. b., HPH v %)

Zdroj: ČSÚ

